HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

22 noiembrie 2012*

„Cooperare judiciară în materie civilă — Regulamentul (CE) nr. 1346/2000 — Proceduri de insolvență — Noțiunea «închiderea procedurii» — Posibilitatea instanței sesizate cu o procedură secundară de insolvență de a aprecia insolvența debitorului — Posibilitatea de a deschide o procedură de lichidare ca procedură secundară de insolvență în cazul în care procedura principală este o procedură de protecție”

În cauza C-116/11,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu (Polonia), prin decizia din 21 februarie 2011, primită de Curte la 7 martie 2011, în procedura

Bank Handlowy w Warszawie SA,

PPHU „ADAX”/Ryszard Adamiak

împotriva

Christianapol sp. z o.o.,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, domnii A. Borg Barthet, J.-J. Kasel și M. Safjan și doamna M. Berger (raportor), judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: doamna K. Sztranc-Sławiczek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 22 martie 2012,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Bank Handlowy w Warszawie SA, de Z. Skórczyński, consilier juridic;

— pentru Christianapol sp. z o.o., de M. Barłowski, consilier juridic, asistat de P. Saigne și de M. Le Berre, adwokaci;

— pentru guvernul polonez, de M. Szpunar și de M. Arciszewski, precum și de B. Czech, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: polona.

— pentru guvernul spaniol, de S. Centeno Huerta, în calitate de agent;

— pentru guvernul francez, de G. de Bergues, precum și de B. Beaupère-Manokha și de N. Rouam, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de M. Wilderspin și de A. Stobiecka-Kuik, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 24 mai 2012,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 4 alineatul (1) și alineatul (2) litera (j), precum și a articolului 27 din Regulamentul (CE) nr. 1346/2000 al Consiliului din 29 mai 2000 privind procedurile de insolvență (JO L 160, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 1, p. 143), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 788/2008 al Consiliului din 24 iulie 2008 (JO L 213, p. 1, denumit în continuare „regulamentul”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri având ca obiect deschiderea în Polonia a unei proceduri de insolvență, la cererea Bank Handlowy w Warszawie SA (denumită în continuare „Bank Handlowy”) și a PPHU „ADAX”/Ryszard Adamiak (denumită în continuare „Adamiak”), pe de o parte, împotriva Christianapol sp. z o.o. (denumită în continuare „Christianapol”), societate de drept polonez, pe de altă parte, față de care s-a deschis anterior în Franța procedura insolvenței.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Considerentele (2), (12), (19), (20) și (23) ale regulamentului prevăd următoarele:

„(2) Buna funcționare a pieței interne impune ca procedurile transfrontaliere de insolvență să funcționeze eficient și efectiv, iar adoptarea prezentului regulament este necesară pentru atingerea acestui obiectiv care este de domeniul cooperării judiciare în materie civilă, în sensul articolului 65 din tratat;

[...]

(12) Prezentul regulament permite deschiderea procedurii principale de insolvență în statul membru în care se află centrul intereselor principale ale debitorului. Aceste proceduri au o întindere universală și includ toate bunurile debitorului. Pentru a proteja interesele diferite, prezentul regulament permite deschiderea de proceduri secundare paralele cu procedura principală. Proceduri secundare pot fi deschise în statul membru în care debitorul are un sediu. Efectele procedurilor secundare se limitează la bunurile situate în statul respectiv. Unitatea în cadrul Comunității se asigură prin norme imperative de coordonare cu procedurile principale.

[...]

(19) Procedurile secundare de insolvență pot urmări scopuri diferite, în afară de protejarea intereselor locale. Se pot ivi cazuri în care patrimoniul debitorului este prea complex pentru a fi administrat în bloc sau diferențele dintre sistemele juridice respective sunt atât de mari încât pot apărea dificultăți ca urmare a extinderii efectelor derivând din legislația statului de deschidere la

celelalte state în care se află bunurile. Din acest motiv, lichidatorul din cadrul procedurii principale poate solicita deschiderea de proceduri secundare pentru o administrare eficientă a patrimoniului.

(20) Procedurile principale și procedurile secundare pot însă contribui la o valorificare eficientă a masei bunurilor numai dacă procedurile paralele în curs de desfășurare sunt coordonate. [...] Pentru a asigura rolul predominant al procedurii principale, lichidatorului din cadrul acestei proceduri ar trebui să i se ofere câteva posibilități de a interveni în procedurile secundare în curs. De exemplu, ar trebui să fie abilitat să propună un plan de reorganizare sau un concordat sau să solicite suspendarea lichidării masei bunurilor în procedura secundară de insolvență.

[...]

(23) În domeniul său de aplicare, prezentul regulament ar trebui să prevadă norme conflictuale unitare, care să înlocuiască, în cadrul domeniului lor de aplicare, normele interne de drept internațional privat. În absența unor dispoziții contrare, se aplică legea statului membru de deschidere (*lex concursus*). Această normă conflictuală ar trebui să fie aplicabilă atât pentru procedura principală, cât și pentru procedurile locale; *lex concursus* determină toate efectele procedurii de insolvență, atât cele de natură procedurală, cât și pe cele materiale, asupra persoanelor și raporturilor juridice respective. Ea reglementează toate condițiile privind deschiderea, desfășurarea și închiderea procedurii de insolvență."

4 Potrivit articolului 1 alineatul (1) din regulament, acesta se aplică „procedurilor colective ce iau naștere în contextul insolvenței debitorului care au ca urmare desistarea parțială sau totală a acestuia și desemnarea unui lichidator".

5 Prin „procedură de insolvență" se înțelege, conform articolului 2 litera (a) din regulament, „procedurile colective prevăzute la articolul 1 alineatul (1)". Aceeași dispoziție prevede că „[a]ceste proceduri sunt enumerate în anexa A".

6 Procedurile enumerate în anexa A la regulament reiau, în ceea ce privește Franța, „procedura insolvenței".

7 Articolul 3 din regulament prevede:

„(1) Competența de a deschide procedura de insolvență revine instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia se află centrul intereselor principale ale unui debitor. În cazul unei societăți sau al unei persoane juridice, centrul intereselor principale este prezumat a fi, până la proba contrarie, locul unde se află sediul social.

(2) Atunci când centrul intereselor principale ale unui debitor este situat pe teritoriul unui stat membru, instanțele unui alt stat membru sunt competente să deschidă o procedură de insolvență împotriva acestui debitor numai dacă acesta are un sediu pe teritoriul acestui din urmă stat membru. Efectele acestei proceduri se limitează la bunurile debitorului situate pe teritoriul celui de-al doilea stat membru.

(3) Atunci când a fost deschisă o procedură de insolvență în temeiul alineatului (1), orice procedură de insolvență deschisă ulterior în temeiul alineatului (2) este o procedură secundară. Aceasta din urmă trebuie să fie o procedură de lichidare.

[...]"

8 Articolul 4 din regulament prevede:

„(1) În absența unei dispoziții contrare în prezentul regulament, legea aplicabilă procedurii de insolvență și efectelor acesteia este legea statului membru pe al cărui teritoriu este deschisă procedura, denumit în continuare «stat de deschidere».

(2) Legea statului de deschidere determină condițiile pentru deschiderea, desfășurarea și închiderea procedurii de insolvență. Aceasta determină în special:

[...]

(j) condițiile și efectele închiderii procedurii de insolvență, în special prin concordat;

[...]”

9 Articolul 16 din regulament enunță principiul recunoașterii procedurii de insolvență în acești termeni:

„(1) Orice hotărâre de deschidere a unei proceduri de insolvență pronunțată de o instanță a unui stat membru competentă în temeiul articolului 3 este recunoscută în toate celelalte state membre de îndată ce își produce efectele în statul de deschidere.

[...]”

10 Articolul 25 din regulament precizează domeniul de aplicare al acestui principiu astfel:

„(1) Hotărârile cu privire la desfășurarea și la închiderea unei proceduri de insolvență pronunțate de o instanță a cărei hotărâre de deschidere este recunoscută în temeiul articolului 16, precum și un concordat aprobat de o atare instanță sunt, de asemenea, recunoscute fără îndeplinirea niciunei alte formalități. [...]”

11 Articolul 26 din regulament prevede o excepție de la acest principiu și permite unui stat membru să refuze recunoașterea unei proceduri de insolvență deschise în alt stat membru atunci când această recunoaștere „ar contraveni în mod evident ordinii publice din statul respectiv, în special principiilor sale fundamentale sau drepturilor și libertăților individuale garantate prin Constituție”.

12 Articolul 27 din regulament prevede:

„Deschiderea procedurii menționate la articolul 3 alineatul (1) de către o instanță dintr-un stat membru și care este recunoscută în alt stat membru (procedura principală) permite deschiderea în cel de-al doilea stat, de către o instanță competentă în temeiul articolului 3 alineatul (2), a unei proceduri secundare de insolvență, fără ca insolvența debitorului să fie examinată în cel de-al doilea stat. Această procedură trebuie să fie una din procedurile [de lichidare] menționate în anexa B. Efectele ei se limitează la bunurile debitorului situate pe teritoriul celui de-al doilea stat membru.”

13 Desfășurarea unei proceduri secundare este reglementată de articolele 28-38 din regulament. Pentru a asigura coordonarea între procedura principală și procedura secundară, articolul 31 alineatul (1) prevede o obligație de cooperare și de informare între lichidatorul din procedura principală și cel din procedura secundară.

14 Articolul 33 alineatul (1) din regulament permite suspendarea procedurii secundare. Acesta prevede:

„Instanța care a deschis procedura secundară suspendă în tot sau în parte operațiunile de lichidare, la cererea lichidatorului din cadrul procedurii principale, sub rezerva posibilității de a solicita lichidatorului din procedura principală să ia toate măsurile corespunzătoare pentru a apăra interesele

creditorilor din procedura secundară și ale anumitor grupuri de creditori. Cererea lichidatorului din procedura principală poate fi respinsă numai dacă este în mod clar lipsită de interes pentru creditorii din procedura principală. Suspendarea lichidării poate fi dispusă pentru o perioadă maximă de trei luni. Ea poate fi prelungită sau reînnoită pentru perioade cu aceeași durată."

15 Articolul 34 alineatul (1) din regulament, care se referă la închiderea procedurii secundare, prevede:

„Dacă legea aplicabilă procedurii secundare permite ca această procedură să fie închisă, fără lichidare, în baza unui plan de reorganizare, a unui concordat sau a unei alte măsuri similare, lichidatorul din procedura principală este împuternicit să propună chiar el o astfel de măsură.

Închiderea procedurii secundare printr-una dintre măsurile menționate la primul paragraf nu dobândește caracter definitiv fără acordul lichidatorului din procedura principală sau, în lipsa acordului său, în măsura în care nu sunt afectate interesele financiare ale creditorilor din procedura principală."

Dreptul național

16 În dreptul francez, procedura insolvenței este reglementată la articolul L. 620-1 și următoarele din Code de commerce (Codul comercial). În versiunea sa rezultând din Legea nr. 2005-845 din 26 iulie 2005, aplicabilă în speță în cauza principală, articolul L. 620-1 prevedea că:

„Se instituie procedura insolvenței care poate fi deschisă la cererea debitorului menționat la articolul L. 620-2, care face dovada existenței unor dificultăți de plată pe care nu este în măsură să le surmonteze, de natură să îl conducă în încetare de plăți. Această procedură are scopul de a facilita reorganizarea întreprinderii pentru a permite acesteia continuarea activității economice, menținerea locurilor de muncă și stingerea datoriilor.

Procedura insolvenței conduce la adoptarea, prin hotărâre, a unui plan la finalul unei perioade de supraveghere [...]."

Situația de fapt și întrebările preliminare

17 Christianapol, cu sediul social în Łowyń (Polonia), este o filială deținută integral de o societate germană, deținută ea însăși în proporție de 90 % de o societate franceză.

18 Prin hotărârea din 1 octombrie 2008, Tribunalul Comercial din Meaux (Franța) a deschis o procedură de insolvență împotriva Christianapol. Această instanță și-a întemeiat competența pe constatarea că centrul intereselor principale ale debitorului se află în Franța. Instanța a deschis procedura insolvenței motivat de faptul că debitorul nu era în încetare de plăți, ci că s-ar afla în această situație în lipsa unei restructurări financiare rapide.

19 La 21 aprilie și la 26 iunie 2009, Bank Handlowy, cu sediul în Varșovia (Polonia), având calitatea de creditor al Christianapol, a solicitat instanței de trimitere deschiderea unei proceduri secundare de insolvență față de această societate în temeiul articolului 27 din regulament. Cu titlu subsidiar, în ipoteza în care hotărârea din 1 octombrie 2008 a Tribunalului Comercial din Meaux ar fi considerată contrară ordinii publice în temeiul articolului 26 din același regulament, aceasta a solicitat deschiderea unei proceduri de lichidare reglementate de legea poloneză.

20 La 20 iulie 2009, Tribunalul Comercial din Meaux a adoptat un plan de salvgardare a Christianapol, care prevedea plata datoriilor eșalonată pe 10 ani și care instituia interdicția de înstrăinare a întreprinderii situate în Łowyń, precum și a anumitor bunuri definite ale debitorului. Instanța franceză

a confirmat mandatarii judiciari desemnați anterior până la finalizarea procedurii de verificare a creanțelor și descărcarea lor de gestiune. În plus, aceasta a desemnat, prin hotărârea sa, un comisar pentru punerea în aplicare a planului.

21 La 2 august 2009, un alt creditor, Adamiak, cu sediul în Łęczyca (Polonia), a solicitat de asemenea deschiderea unei proceduri de lichidare reglementate de legea poloneză.

22 Christianapol a solicitat inițial respingerea cererii de deschidere în Polonia a unei proceduri secundare de insolvență, întrucât aceasta ar fi contrară obiectivelor și naturii procedurii insolvenței. După adoptarea planului de salvgardare de către instanța franceză, aceasta a susținut că nu mai era necesară pronunțarea cu privire la procedura privind deschiderea unei proceduri secundare de insolvență întrucât procedura principală era închisă. Ea a arătat că își îndeplinește obligațiile în conformitate cu planul adoptat de instanța franceză. Aceasta ar însemna că, în raport cu dreptul polonez, nu existau creanțe scadente împotriva sa, astfel încât nu ar exista niciun motiv care să justifice declararea sa în insolvență.

23 Instanța de trimitere s-a adresat Tribunalului Comercial din Meaux pentru a preciza dacă procedura de insolvență cu care era sesizat, care constituia procedura principală în sensul regulamentului, era încă pendinte. Răspunsul instanței franceze nu a furnizat clarificarea necesară. Instanța de trimitere a recurs, în consecință, la un expert.

24 În aceste condiții, Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 4 alineatul (1) și alineatul (2) litera (j) din [regulament] trebuie interpretat în sensul că noțiunea «închiderea procedurii de insolvență» utilizată în cuprinsul acestei dispoziții trebuie interpretată în mod autonom, independent de reglementările aplicabile în sistemele juridice ale fiecărui stat membru în parte, sau dreptul național al statului în care a fost deschisă procedura determină în mod exclusiv momentul în care survine închiderea procedurii de insolvență?

2) Articolul 27 din [regulament] trebuie interpretat în sensul că instanța națională sesizată cu o cerere având ca obiect deschiderea unei proceduri secundare de insolvență nu poate verifica niciodată insolvența debitorului împotriva căruia a fost deschisă o procedură principală de insolvență în alt stat membru sau, dimpotrivă, trebuie interpretat în sensul că o instanță națională poate examina în anumite situații starea de insolvență a debitorului, în special atunci când procedura principală este o procedură de protecție în cadrul căreia instanța a constatat că debitorul nu se află în incapacitate de plată (procedura franceză a insolvenței)?

3) Interpretarea articolului 27 din [regulament] permite deschiderea unei proceduri secundare de insolvență – al cărei caracter este precizat la articolul 3 alineatul (3) a doua teză din [acest] regulament – în statul membru în care se află toate bunurile debitorului în cauză atunci când procedura principală, care este recunoscută automat, are caracterul unei proceduri de protecție (precum procedura franceză a insolvenței), când în cadrul acestei proceduri a fost aprobat și confirmat un plan de eșalonare a plăților, care a fost respectat de către debitor, iar instanța a interzis înstrăinarea bunurilor debitorului?”

Cu privire la cererea de redeschidere a procedurii orale

25 Procedura orală a fost închisă la 24 mai 2012, după prezentarea concluziilor avocatului general.

26 Prin scrisoarea din 29 iunie 2012, primită de Curte în aceeași zi, Christianapol a solicitat Curții să dispună redeschiderea procedurii orale.

27 În susținerea acestei cereri, s-a arătat că în concluziile avocatului general au fost invocate mai multe probleme referitoare la rolul și la influența lichidatorului din procedura principală de insolvență în raport cu procedura secundară cu privire la aspectul dacă procedura insolvenței din dreptul francez este o procedură de insolvență în sensul regulamentului, precum și la posibilitatea instanței sesizate cu o cerere de deschidere a unei proceduri secundare de a verifica insolvența debitorului.

28 În această privință, trebuie subliniat că, după ascultarea concluziilor avocatului general, Curtea poate dispune oricând redeschiderea fazei orale a procedurii, în conformitate cu articolul 83 din Regulamentul său de procedură, mai ales în cazul în care consideră că nu este suficient lămurită sau în cazul în care trebuie să soluționeze cauza pe baza unui argument care nu a fost pus în discuția părților sau a părților interesate menționate la articolul 23 din Statutul Curții de Justiție (a se vedea în acest sens, referitor la articolul 61 din Regulamentul de procedură, în versiunea în vigoare înainte de 1 noiembrie 2012, Ordonanța din 4 iulie 2012, Feyerbacher, C-62/11, punctul 6 și jurisprudența citată).

29 În speță, Curtea, după ascultarea avocatului general, apreciază că dispune de toate elementele necesare pentru a răspunde la întrebările adresate și că aceste elemente au făcut obiectul unei dezbateri desfășurate în fața sa.

30 În consecință, cererea formulată de Christianapol având ca obiect redeschiderea procedurii orale trebuie respinsă.

Cu privire la întrebările preliminare

Observații introductive

31 Cu titlu introductiv, trebuie amintit domeniul de aplicare al regulamentului.

32 În această privință, trebuie subliniat că, potrivit articolului 1 alineatul (1), regulamentul se aplică procedurilor colective ce iau naștere în contextul insolvenței debitorului care au ca urmare desistarea parțială sau totală a acestuia și desemnarea unui lichidator. Prin „procedură de insolvență” se înțelege, conform articolului 2 litera (a) din același regulament, procedurile colective prevăzute la articolul 1 alineatul (1), și se precizează că aceste proceduri sunt enumerate în anexa A la același regulament.

33 Rezultă că, din moment ce o procedură este înscrisă în anexa A la regulament, trebuie să se considere că ea intră în domeniul de aplicare al regulamentului. Această enumerare beneficiază de efectul direct și obligatoriu pe care îl au dispozițiile unui regulament.

34 Este cert că procedura insolvenței deschisă în litigiul principal de Tribunalul Comercial din Meaux figurează printre procedurile enumerate în anexa A la regulament în ceea ce privește Franța.

35 Se deduce din această enumerare, a cărei temeinicie nu face obiectul unei întrebări preliminare, pe de o parte, că procedura franceză a insolvenței intră în domeniul de aplicare al regulamentului și, pe de altă parte, că situația unui debitor precum Christianapol, față de care s-a deschis o procedură de acest tip, trebuie considerată o situație de insolvență în sensul acestui regulament.

Cu privire la prima întrebare

36 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 4 alineatul (2) litera (j) din regulament trebuie interpretat în sensul că noțiunea „închiderea procedurii de insolvență” are o semnificație autonomă, proprie regulamentului, sau dreptul național al statului membru în care a fost deschisă procedura de insolvență determină momentul în care survine închiderea acestei proceduri.

37 Instanța de trimitere precizează că răspunsul la această întrebare este esențial pentru a stabili dacă procedura principală de insolvență deschisă în Franța împotriva Christianapol este încă pendinte și pentru a permite acesteia să se pronunțe cu privire la cererile formulate de Bank Handlowy și de Adamiak având ca obiect deschiderea în Polonia, împotriva aceluiași debitor, a unei a doua proceduri principale de insolvență. Instanța de trimitere apreciază că, în ipoteza în care procedura principală de insolvență deschisă în Franța ar fi închisă, ar putea admite cererile formulate de Bank Handlowy și de Adamiak, după verificarea stării de insolvență a Christianapol în raport cu dreptul său național.

38 Referitor la aceste considerații, se impun următoarele remarci.

39 Instanța de trimitere a calificat în mod corect procedura de insolvență deschisă în Franța drept procedura principală. Astfel, aceasta din urmă a fost deschisă în temeiul articolului 3 alineatul (1) din regulament.

40 După cum a subliniat instanța de trimitere, o astfel de procedură produce efecte universale în sensul că se aplică bunurilor debitorului situate în toate statele membre. Atât timp cât o procedură principală de insolvență este în desfășurare, nu se poate deschide nicio altă procedură principală. Astfel cum prevede articolul 3 alineatele (2) și (3) din regulament, orice procedură de insolvență deschisă în această perioadă nu poate fi decât o procedură secundară, ale cărei efecte se limitează la bunurile debitorului situate pe teritoriul statului membru în care este deschisă această procedură (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 decembrie 2011, Rastelli Davide e C., C-191/10, Rep., p. I-13209, punctul 15 și jurisprudența citată).

41 Potrivit articolului 16 alineatul (1) din regulament, procedura principală de insolvență deschisă într-un stat membru este recunoscută în toate celelalte state membre de îndată ce își produce efectele în statul de deschidere. Aceasta înseamnă că instanțele celorlalte state membre recunosc hotărârea de deschidere a unei proceduri de insolvență fără a putea controla aprecierea efectuată de prima instanță cu privire la propria competență (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 mai 2006, Eurofood IFSC, C-341/04, Rec., p. I-3813, punctele 39 și 42, și Hotărârea din 21 ianuarie 2010, MG Probud Gdynia, C-444/07, Rep., p. I-417, punctele 27 și 29). Articolul 25 din regulament extinde această normă la recunoașterea tuturor hotărârilor referitoare la desfășurarea și la închiderea procedurii.

42 În litigiul principal, deschiderea procedurii principale de insolvență de către Tribunalul Comercial din Meaux s-a întemeiat îndeosebi pe constatarea că centrul intereselor principale ale debitorului, criteriul exclusiv de competență internațională prevăzut la articolul 3 alineatul (1) din regulament, se afla în Franța. Astfel cum a arătat avocatul general la punctul 44 din concluzii, această constatare se circumscrie principiului recunoașterii, pe care instanța de trimitere trebuie să îl respecte.

43 Rezultă că, în ipoteza în care procedura principală de insolvență deschisă în Franța împotriva Christianapol ar trebui considerată închisă, instanța de trimitere nu ar putea deschide o a doua procedură principală în Polonia decât în măsura în care s-ar putea stabili că, după deschiderea primei proceduri principale în Franța, centrul intereselor principale ale Christianapol a fost transferat în Polonia.

44 Se impune ca sensul noțiunii „închiderea procedurii de insolvență” să se stabilească sub rezerva acestor observații.

45 Astfel cum a amintit Curtea, regulamentul nu urmărește instituirea unei proceduri de insolvență uniforme, ci, potrivit considerentului (2) al acestuia, să garanteze că procedurile transfrontaliere de insolvență funcționează eficient și efectiv (Hotărârea Eurofood IFSC, citată anterior, punctul 48). În acest scop, regulamentul instituie norme de competență și de recunoaștere, precum și norme referitoare la dreptul aplicabil în acest domeniu.

46 Problema legii aplicabile unei proceduri de insolvență este reglementată de articolul 4 din regulament, care desemnează în acest scop, la alineatul (1), legea statului membru pe teritoriul căruia procedura a fost deschisă. Alineatul (2) litera (j) din articolul menționat prevede că această lege determină în special condițiile și efectele închiderii procedurii de insolvență.

47 Articolul 4 din regulament este, așadar, o normă conflictuală, calificare confirmată de textul considerentului (23) al regulamentului, care prevede că normele conflictuale unitare prevăzute de regulament înlocuiesc normele interne de drept internațional privat.

48 Astfel cum a remarcat avocatul general la punctul 32 din concluzii, caracteristic pentru o normă conflictuală este faptul că nu răspunde propriu-zis la o problemă de drept material, ci stabilește doar legea pe care se întemeiază răspunsul la această problemă.

49 Deși este adevărat că, în caz de dubiu cu privire la textul lor, dispozițiile dreptului Uniunii trebuie să primească o interpretare autonomă și uniformă, care trebuie stabilită ținând cont de contextul prevederii și de obiectivul urmărit de reglementarea în cauză, Curtea a statuat totuși că acest principiu este valabil numai pentru dispozițiile care nu fac nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul lor de aplicare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 octombrie 2011, Interedil, C-396/09, Rep., p. I-9915, punctul 42 și jurisprudența citată).

50 În consecință, problemele precum condițiile și efectele închiderii procedurii de insolvență, în privința cărora articolul 4 alineatul (2) litera (j) din regulament face trimitere expresă la dreptul național, nu pot face obiectul unei interpretări autonome, ci trebuie soluționate prin aplicarea *lex concursus* desemnate drept aplicabilă.

51 Această analiză nu este în contradicție cu faptul că, la punctul 54 din Hotărârea Eurofood IFSC, citată anterior, pe care s-au întemeiat Christianapol și guvernul francez, Curtea a decis că noțiunea „hotărâre de deschidere a unei proceduri de insolvență” în sensul articolului 16 alineatul (1) din regulament trebuie definită în funcție de două criterii proprii regulamentului. Astfel, spre deosebire de articolul 4 din regulament, articolul 16 alineatul (1) sus-menționat nu face trimitere expresă la dreptul național, ci instituie o normă de imediată aplicare sub forma unui principiu de recunoaștere în favoarea hotărârii de deschidere care a fost pronunțată în primul rând.

52 Având în vedere aceste considerații, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 4 alineatul (2) litera (j) din regulament trebuie interpretat în sensul că dreptul național al statului membru în care a fost deschisă procedura de insolvență determină momentul în care survine închiderea acestei proceduri.

Cu privire la a treia întrebare

53 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 27 din regulament trebuie interpretat în sensul că permite deschiderea unei proceduri secundare de insolvență în statul membru în care se află toate bunurile debitorului atunci când procedura principală are un scop de protecție.

54 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că răspunsul la această întrebare nu poate avea relevanță pentru soluționarea litigiului principal decât în ipoteza în care procedura principală de insolvență deschisă în Franța este încă pendinte, ceea ce revine instanței de trimitere să stabilească în raport cu răspunsul la prima întrebare.

55 Întrucât prevede că deschiderea unei proceduri principale de insolvență într-un stat membru permite deschiderea unei proceduri secundare într-un alt stat membru pe teritoriul căruia debitorul are un sediu, articolul 27 prima teză din regulament nu stabilește nicio distincție în funcție de finalitatea procedurii principale.

56 Aceiași termeni generali se regăsesc la articolul 3 alineatul (3) din regulament, care prevede că, atunci când a fost deschisă o procedură principală, orice procedură de insolvență deschisă ulterior de o instanță care își întemeiază competența pe existența unui sediu al debitorului este o procedură secundară.

57 Aceste dispoziții trebuie, așadar, interpretate în sensul că permit deschiderea unei proceduri secundare și atunci când procedura principală, precum procedura franceză a insolvenței, are un scop de protecție.

58 Interpretarea susținută de Christianapol și de guvernul francez, potrivit căreia deschiderea unei proceduri principale cu scop de protecție ar împiedica deschiderea unei proceduri secundare, pe lângă faptul că ar fi inconciliabilă cu textul dispozițiilor în discuție, ar fi contrară rangului care este recunoscut procedurilor secundare în sistemul de punere în aplicare a regulamentului. În această privință, trebuie subliniat că, deși procedurile secundare urmăresc în special să garanteze protecția intereselor locale, ele pot urmări și alte obiective, după cum se amintește în considerentul (19) al regulamentului. Acesta este motivul pentru care se pot deschide la cererea lichidatorului din procedura principală, atunci când această măsură este în interesul unei administrări eficiente a patrimoniului.

59 Cu toate acestea, astfel cum a subliniat instanța de trimitere, deschiderea unei proceduri secundare, care, potrivit articolului 3 alineatul (3) din regulament, trebuie să fie o procedură de lichidare, riscă să contravină scopului urmărit de o procedură principală cu caracter de protecție.

60 În această privință, trebuie menționat că regulamentul prevede un anumit număr de norme imperative de coordonare menite să asigure, după cum se arată în considerentul (12), unitatea în cadrul Comunității. În acest sistem, procedura principală ocupă un rol predominant în raport cu procedura secundară, astfel cum se precizează în considerentul (20) al regulamentului.

61 Lichidatorul din procedura principală dispune, așadar, de anumite prerogative care îi dau posibilitatea de a avea o influență asupra procedurii secundare astfel încât aceasta din urmă să nu pună în pericol scopul de protecție al procedurii principale. Potrivit articolului 33 alineatul (1) din regulament, se poate solicita suspendarea operațiunilor de lichidare pentru o perioadă limitată la trei luni, dar care poate fi prelungită sau reînnoită pentru perioade cu aceeași durată. Conform articolului 34 alineatul (1) din același regulament, lichidatorul din procedura principală poate propune închiderea procedurii secundare în baza unui plan de reorganizare, a unui concordat sau a unei alte măsuri similare. Pe parcursul suspendării prevăzute la articolul 33 alineatul (1) din regulament, lichidatorul din procedura principală sau debitorul, cu acordul primului, sunt singurii abilitați, în temeiul articolului 34 alineatul (3) sus-menționat, să facă această propunere.

62 În temeiul principiului cooperării loiale prevăzut la articolul 4 alineatul (3) UE, instanța competentă să deschidă o procedură secundară are obligația, atunci când aplică aceste dispoziții, să ia în considerare obiectivele procedurii principale și să țină cont de economia regulamentului, care privește, astfel cum s-a amintit la punctele 45 și 60 din prezenta hotărâre, asigurarea unei funcționări eficiente și efective a procedurilor transfrontaliere de insolvență printr-o coordonare imperativă a procedurii principale cu cea secundară care să garanteze supremația procedurii principale.

63 Este necesar, prin urmare, să se răspundă la a treia întrebare că articolul 27 din regulament trebuie interpretat în sensul că permite deschiderea unei proceduri secundare de insolvență în statul membru în care se află un sediu al debitorului atunci când procedura principală are un scop de protecție. Instanța competentă să deschidă o procedură secundară are obligația să ia în considerare obiectivele procedurii principale și să țină cont de economia regulamentului pentru respectarea principiului cooperării loiale.

Cu privire la a doua întrebare

64 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere dorește, în esență, să afle dacă articolul 27 din regulament trebuie interpretat în sensul că instanța sesizată cu o cerere de deschidere a unei proceduri secundare de insolvență nu poate verifica insolvența debitorului împotriva căruia a fost deschisă o procedură principală în alt stat membru, chiar dacă această din urmă procedură are un scop de protecție.

65 Potrivit articolului 27 prima teză din regulament, deschiderea unei proceduri principale de insolvență în alt stat membru „permite deschiderea" unei proceduri secundare în alt stat membru pe teritoriul căruia debitorul are un sediu, „fără ca insolvența debitorului să fie examinată în cel de-al doilea stat".

66 Astfel cum a admis avocatul general la punctul 75 din concluzii, formularea utilizată este oarecum ambiguă în ceea ce privește aspectul dacă, la momentul deschiderii unei astfel de proceduri, examinarea insolvenței debitorului nu este necesară, dar rămâne posibilă, sau dacă nu este permisă.

67 În aceste condiții, formularea utilizată la articolul 27 prima teză din regulament trebuie interpretată în lumina economiei generale și a finalității regulamentului din care face parte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 iunie 1980, Roudolff, 803/79, Rec., p. 2015, punctul 7).

68 În această privință, trebuie amintit că, astfel cum s-a statuat la punctul 32 din prezenta hotărâre, regulamentul se aplică numai procedurilor întemeiate pe insolvență. În ceea ce privește criteriile care permit constatarea în concret a existenței unei astfel de situații, regulamentul face trimitere la dreptul național, fără a da o definiție noțiunii de insolvență. În consecință, deschiderea unei proceduri principale presupune în prealabil verificarea debitorului de către instanța competentă a statului de insolvență în raport cu dreptul său național.

69 Trebuie de asemenea să se amintească faptul că, potrivit articolului 16 alineatul (1) din regulament, procedura principală de insolvență deschisă într-un stat membru este recunoscută în toate celelalte state membre de îndată ce își produce efectele în statul de deschidere.

70 În aceste condiții, astfel cum au susținut guvernele spaniol și francez, aprecierea stării de insolvență a debitorului efectuată de instanța competentă să deschidă procedura principală este obligatorie pentru instanțele sesizate eventual cu o cerere de deschidere a unei proceduri secundare.

71 Această interpretare este singura de natură să evite dificultățile inevitabile care ar rezulta, în lipsa din regulament a unei definiții a noțiunii de insolvență, din aplicarea de către instanțe a diferitor concepte naționale divergente privind noțiunea de insolvență. În plus, după cum a arătat guvernul francez, insolvența trebuie să facă obiectul unei aprecieri de ansamblu, raportată la situația patrimonială a debitorului astfel cum se prezintă aceasta în mod global în toate statele membre, iar nu al unor aprecieri izolate, limitate la luarea în considerare a unor active localizate pe un anumit teritoriu.

72 Divergențele de apreciere de la o instanță la alta ar fi incompatibile cu obiectivul unei funcționări eficiente și efective a procedurilor transfrontaliere de insolvență pe care regulamentul intenționează să îl realizeze prin coordonarea procedurii principale cu cea secundară pentru respectarea supremației procedurii principale. În această privință, trebuie amintit că, astfel cum reiese din cuprinsul punctului

58 din prezenta hotărâre, deși se poate solicita deschiderea unei proceduri secundare, printre alții, de către creditorii locali, aceasta poate fi solicitată și de lichidatorul din procedura principală în interesul unei administrări mai eficiente a patrimoniului debitorului.

73 Trebuie subliniat însă că, atunci când instanța sesizată cu o cerere având ca obiect deschiderea unei proceduri secundare ia decizii pe baza constatării insolvenței efectuate în cadrul procedurii principale, aceasta trebuie să ia în considerare obiectivele respectivei proceduri principale și să țină cont de economia regulamentului, precum și de principiile pe care el se întemeiază.

74 Este necesar, prin urmare, să se răspundă la a doua întrebare că articolul 27 din regulament trebuie interpretat în sensul că instanța sesizată cu o cerere de deschidere a unei proceduri secundare de insolvență nu poate verifica insolvența debitorului împotriva căruia a fost deschisă o procedură principală în alt stat membru, chiar dacă această din urmă procedură are un scop de protecție.

Cu privire la cheltuielile de judecată

75 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

1) **Articolul 4 alineatul (2) litera (j) din Regulamentul (CE) nr. 1346/2000 al Consiliului din 29 mai 2000 privind procedurile de insolvență, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 788/2008 al Consiliului din 24 iulie 2008, trebuie interpretat în sensul că dreptul național al statului membru în care a fost deschisă procedura de insolvență determină momentul în care survine închiderea acestei proceduri.**

2) **Articolul 27 din Regulamentul nr. 1346/2000, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 788/2008, trebuie interpretat în sensul că permite deschiderea unei proceduri secundare de insolvență în statul membru în care se află un sediu al debitorului atunci când procedura principală are un scop de protecție. Instanța competentă să deschidă o procedură secundară are obligația să ia în considerare obiectivele procedurii principale și să țină cont de economia regulamentului pentru respectarea principiului cooperării loiale.**

3) **Articolul 27 din Regulamentul nr. 1346/2000, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 788/2008, trebuie interpretat în sensul că instanța sesizată cu o cerere de deschidere a unei proceduri secundare de insolvență nu poate verifica insolvența debitorului împotriva căruia a fost deschisă o procedură principală în alt stat membru, chiar dacă această din urmă procedură are un scop de protecție.**

Semnături